

**Kritik mot rektorn för Schillerska gymnasiet i Göteborgs kommun för
agerande i strid med objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen**

Beslutet i korthet: I samband med omvalet till regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen ansökte representanter för SDU om att få anordna bokbord vid Schillerska gymnasiet i Göteborgs kommun. Rektorn för gymnasiet avlog ungdomsförbundets begäran. Beslutet motiverades först med att skolan inte hade möjlighet att upprätthålla säkerheten kring arrangemanget. Efter att SDU ifrågasatt den motiveringen åberopade rektorn även vissa praktiska, planerings- och resursmässiga, skäl som grund för att avslå SDU:s ansökan.

Då myndigheten inte på något sätt konkretiserat vilka faktorer som legat till grund för rektorns bedömning att säkerheten inte skulle kunna upprätthållas om SDU bereddes tillträde till skolan drar JO slutsatsen att det inte förelegat några klart påvisbara negativa konsekvenser för ordningen, utan att avslagsbeslutet haft ett i vart fall indirekt samband med de åsikter som SDU förväntades föra fram.

JO finner inte anledning att ha några invändningar mot de uppgivna praktiska skälen i sig. Att rektorn, efter att SDU ifrågasatt att det fanns några egentliga ordningsskäl, hänvisat till dessa praktiska skäl ändrar dock inte bedömningen att avslagsbeslutet haft ett samband med de åsikter SDU förväntades föra fram. Objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen har alltså inte iakttagits.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA, som företrädare för Sverigedemokratisk Ungdom (SDU), klagomål mot rektor BB, Schillerska gymnasiet i Göteborgs kommun.

Han anförde bl.a. följande. Inför det omval som hölls till regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen i maj 2011 ansökte SDU om att få anordna bokbord i skolan. Under april och maj 2011 nekade rektorn ungdomsförbundet att komma till skolan och motiverade detta med att skolan inte hade möjlighet att upprätthålla säkerheten kring arrangemanget. Rektorn har dock inte kunnat påvisa att tillträdet skulle få några negativa konsekvenser för ordningens upprätthållande i skolan. Efter påtryckningar från SDU ändrade rektorn grunden för att neka förbundet tillträde till skolan. I ett senare skede förnekade rektorn att det fanns elever på skolan som kunde orsaka ordningsproblem.

Till anmälan fogades bl.a. e-postkorrespondens mellan en företrädare för SDU och rektorn.

Utredning

JO anmodade Utbildningsnämnden i Göteborgs kommun att göra en utredning och yttra sig över vad som framfördes i anmälan. Nämnden anförde i sitt remissvar följande.

Utbildningsförvaltningen har utrett händelsen bland annat genom att låta ansvarig rektor och ansvarig gymnasieområdeschef återge sina bilder av vad som inträffat samt redogöra för de skäl som låg till grund för att SDU inte gavs tillstånd att hålla bokbord i skolan.

Inför regionvalet kontaktades Hvitfeldtska gymnasiet och Schillerska gymnasiet av SDU angående att de ville anordna bokbord på dessa skolor. Utbildningsförvaltningens grundinställning är att skolorna ska ha en positiv inställning till politiska partier som vill komma till skolan, och att partierna ska erbjudas komma såvida det inte finns särskilda skäl emot. Denna inställning har gymnasieområdeschefen också förmedlat till skolledningen på de båda aktuella skolorna.

Rektorn på Schillerska gymnasiet kontaktade gymnasieområdeschefen och meddelade att hans åsikt var att det i rådande läge skulle det inte vara möjligt med ett bokbord från SDU utan att det inverkar negativt på skolans verksamhet inför läsårsslutet. De skäl rektorn framhåller var:

- Kort varsel inför termins/läsårsslut
- Många schemabrytande aktiviteter var redan planerade. All övrig tid behövdes för att göra skolarbetet färdigt.
- Exempel på redan planerade schemabrytande aktiviteter:

3/5-5/5	Kulturdagar - hela skolan engagerad
6/5, 10/5, 12/5, 17/5, 18/5, 20/5	Nationellt prov i Engelska B del I
9/5-15/5	Elevutbyte, ungdomar från Brest (Frankrike) besöker skolan
16/5-21/5	Elevutbyte, ungdomar från Freiburg (Tyskland) besöker skolan.
- Schillerska gymnasiet hade under perioden för önskat besök halverad skolledning och en halverad administration, pga. av sjukdom och pensionsavgångar.
- Inga andra externa besök, bokbord eller schemabrytande aktiviteter godkändes under denna period.

SDU fick därför svaret att Schillerska gymnasiet inte kunde erbjuda plats för bokbord den önskade tiden, men att man övervägde att inbjuda alla partier som är representerade i kommun, landsting eller riksdag, till en debatt under höstterminen.

I sin korrespondens med SDU har rektorn även angivit risken för oroligheter på skolan om SDU tillåtit hålla bokbord. SDU å sin sida anser i anmälan att detta är ett svepskäl för att neka tillträde. Rektorn har pekat på en ovanligt stor frånvaro i skolledning och administration samt en rad sedan tidigare planerade aktiviteter, vilket resulterade i att inga bokbord kunde tillåtas i skolan under regionvalet.

Med hänvisning till ovanstående motiveringar hade gymnasieområdeschefen ingen anledning att ompröva rektorns beslut.

Noterbart är att i diskussion med skolledningen på Hvitfeldtska gymnasiet, som vid tidpunkten i fråga hade full bemanning i skolledning och administration, kom skolledningen och gymnasieområdeschefen fram till ett annat beslut, nämligen att bokbordet kunde genomföras.

JO har tidigare uttalat att skolan är inte är någon allmän plats, bland annat i sitt beslut 2364-2006. Detta innebär att det inte finns någon rätt för SDU att få tillträde till skolan för att sprida sitt budskap eller för att sprida tryckta skrifter. Däremot måste skolledningen beakta att skolan har en skyldighet att iaktta objektivitetsprincipen enligt 1 kap. 9 § regeringsformen, och inte särbehandla något politiskt parti. Schillerska gymnasiet har på grund av låg personaltätet och många schemabrytande aktiviteter på skolan under den aktuella tiden inte kunnat bereda några politiska partier plats att sprida sina budskap. Rektorn har också meddelat SDU att skolan överväger att bjuda in politiska partiers ungdomsförbund för en politisk debatt under hösten 2011 när förutsättningarna att ta emot är bättre.

Mot bakgrund av detta anser utbildningsförvaltningen att beslutet att inte låta SDU hålla bokbord på skolan 5-15 maj 2011 var befogat.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

I 1 kap. 9 § regeringsformen (RF) stadgas att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.

JO har vid ett flertal tillfällen uttalat sig i frågor som uppkommit i samband med att politiska partier önskat lämna politisk information i skolor. Här kan nämnas bl.a. JO 2007/08 s. 462 (dnr 3238-2006), JO 2007/08 s. 464 (dnr 3940-2006 och 3941-2006), JO 2008/09 s. 396 (dnr 4192-2006), JO 2008/09 s. 400 (dnr 2322-2006), JO 2008/09 s. 405 (dnr 2364-2006), JO 2012/13 s. 419 (dnr 5142-2010) samt JO:s beslut den 27 september 2010 (dnr 3110-2009).

En skola är inte en allmän plats. Yttrandefriheten enligt regeringsformen innefattar inte någon rätt för medborgarna – eller en sammanslutning av sådana – att få tillträde till en skola för att där sprida ett budskap. På motsvarande sätt förhåller det sig med den i tryckfrihetsförordningen garanterade rätten att sprida tryckta skrifter. Skolledningen kan dock ge tillstånd för utomstående att i skolan sprida information eller tryckta skrifter. Vid ställningstagande till om ett politiskt parti i dessa syften ska få tillträde till en skola måste skolledningen beakta objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF.

Att låta bedömningen av frågan om ett politiskt parti ska ges tillträde till en skola vara beroende av vilka åsikter som partiet kan förväntas föra fram står i strid med objektivitetskravet i 1 kap. 9 § RF. En skola kan således inte särbehandla en organisation genom att hindra denna från att delta i informationsdagar eller, om organisationen fått tillträde till skolan, hindra den från att sprida skrifter enbart av det skälet att budskapet står i strid med skolans värdegrund.

Skolledningen har emellertid en skyldighet att upprätthålla ordningen i skolan. Under vissa förhållanden kan därför allmänna ordningsskäl motivera att politiska partier nekats tillträde till en skola eller att möjligheten att där lämna information begränsas eller styrs av skolan vad gäller tid, rum och form. För detta krävs dock att de negativa konsekvenserna som tillträdet kan antas få för ordningen är klart påvisbara. Den ovan nämnda objektivitetsprincipen måste iakttas, och ordningsskäl får inte

användas som svepskäl för att utesluta ett parti på grundval av de åsikter som partiet väntas föra fram.

JO har vid flera tillfällen uttalat att det står i strid med objektivitetsprincipen att neka ett politiskt parti tillträde till en skola på grund av de reaktioner från skolans elever som kan tänkas uppstå med anledning av det politiska partiets budskap. Skolans beslut har i dessa fall ansetts ha ett indirekt samband med de åsikter som partiet förväntas föra fram.

En skola kan även av praktiska skäl behöva begränsa antalet politiska partier som den på eget initiativ bjuder in för att lämna politisk information i skolan. Detta har inte ansetts strida mot lag under förutsättning att urvalet görs objektivt och inte innebär att övriga organisationer utesluts från att i en eller annan form delta i verksamheten. På motsvarande sätt förhåller det sig om ett politiskt parti gör en egen ansökan om att få lämna politisk information i en skola.

I samband med omvalet till regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen i maj 2011 ansökte representanter för SDU om att få anordna bokbord vid, såvitt här är aktuellt, Schillerska gymnasiet i Göteborgs kommun. Rektorn för gymnasiet avlog ungdomsförbundets begäran.

AA har klagat på att SDU nekades tillträde till skolan och anfört att de skäl som rektorn angav för beslutet var svepskäl och att tillstånd egentligen nekades av politiska skäl. AA har framhållit att rektorn efter hand ändrade skäl för sitt beslut.

Nämnden har uppgett att SDU nekades tillträde eftersom det inte var möjligt att tillåta tillträde utan att det inverkar negativt på skolans verksamhet inför läsårsslutet. I remissvaret har framhållits bl.a. att ansökan gjordes med kort varsel, att det redan var många schemabrytande aktiviteter planerade och att bara halva personalstyrkan var i tjänst inom skolledningen och administrationen vid Schillerska gymnasiet under aktuell period. Nämnden har vidare anfört att rektorn som skäl därutöver angav att det fanns risk för oroligheter om SDU skulle tillåtas hålla bokbord.

Av den e-postkorrespondens mellan SDU:s företrädare och rektorn som anmälaren gett in till JO framgår bl.a. följande. I ett e-brev till SDU den 27 april 2011 avlog rektorn ungdomsförbundets ansökan om att få anordna bokbord. Beslutet motiverades med att skolan inte hade möjlighet att upprätthålla säkerheten kring arrangementet. Efter viss ytterligare e-brevväxling meddelade rektorn den 28 april 2011 att begäran avlogs eftersom skolan inte hade möjlighet att ta emot SDU med så kort varsel samt då skolan redan hade flera andra inplanerade aktiviteter som nationella prov, besök och temadagar. Rektorn uppgav även att skolans "föraning om oro och osäkerhet i samband med ett besök från SDU" vägde tungt.

Det är utrett att rektorn som skäl för sitt avslagsbeslut först åberopade att han inte kunde garantera säkerheten i skolan om SDU bereddes tillträde dit för att anordna

bokbord. Efter att SDU ifrågasatt den motiveringen angav rektorn ytterligare skäl för beslutet.

Som redovisats ovan krävs att de negativa konsekvenser som ett tillträde kan antas få för ordningen är klart påvisbara för att motivera att politiska partier nekas tillträde. Varken rektorn eller nämnden har på något sätt konkretiserat vilka faktorer som legat till grund för rektorns bedömning att säkerheten inte skulle kunna upprätthållas om SDU bereddes tillträde till skolan. Mot den bakgrunden måste rimligen den slutsatsen dras att det inte förelegat några klart påvisbara negativa konsekvenser för ordningen, utan att avslagsbeslutet haft ett i vart fall indirekt samband med de åsikter som SDU förväntades föra fram. Objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF har alltså inte iakttagits.

Rektorn har senare även åberopat vissa praktiska, planerings- och resursmässiga, skäl som grund för att avslå SDU:s ansökan. Det som kommit fram i ärendet ger mig visserligen inte anledning att ha några invändningar mot de uppgivna praktiska skälen i sig. Att rektorn, efter att SDU ifrågasatt att det fanns några egentliga ordningsskäl, hänvisat till dessa praktiska skäl ändrar dock inte bedömningen att avslagsbeslutet haft ett samband med de åsikter SDU förväntades föra fram.

Ärendet avslutas med den kritik som framgår av det anförda.